

JAKOV KOPILOVIĆ

U BRAZDI ROĐEN

KNJIŽEVNI PRILOG
SUBOTICA, 15. VIII 1988.

„BAČKOG KLASJA“

Br. 47 - 48.

Povodom 70 godina života i 50 godina pjesništva Jakova Kopilovića iz Subotice.

zkvh.org.rs

KOD OVOGA KRIŽA

Kod ovoga križa, kad smo išli s puta,
mnogi su od mojih pokleknuli tude,
i mnogo oko vrh neba zaluta
i ja sam reko: „Neka tako bude.“

I klečeći dugo mislio sam tada
ko u tome grobu počiva u miru
kad toliko puta na koljeno pada
Bunjevac umorni vraćajuć se viru.

Al' križ stari bio, ne vide se slova;
u tužnome groblju vrba ga pokriva,
zelena mu trava načinila krova
da tiho u miru navijeke počiva.

I jučer mi otac govorio tako:
„O, moj sine, tamo gdje vrba sjen baca,
tu sam i ja klečeć dugo, dugo plako.
Tu počiva čežnja tvojih Bunjevaca.“

Rumene su ruže u njezinoj kosi
ispletene s puno poezije, bola.
Na njedrima čistim bijele ruže nosi,
oko glave ima vijenac oreola.

Oči su joj pune rubinova sjaja
i mekane slutnje ispod trepavica
koje čeznu s bolom, u zjenici spaja
i tone u rumen djevojačkog lica.

U pogledu njenom pitanje se krije:
kuda pođe mladost, gdje će ona biti
kad uvenu s grudi ove ruže dvije,
kad otpočne sudba sjaj rubina piti.

Rumene su ruže u svilenoj kosi
i spokojna svaka razvila je late
ispletene čežnjom, rumen lica nosi
i svakoja ruža podsjeća me na te!

(Klasje naših ravni, Subotica, 1938.,
br. 5. str. 8.)

ZBOGOM, DRAGA ZEMLJO...

Zbogom, draga zemljo, o kolijevko moja,
zbogom, kućo stara, sretni, mili kute!
Zbogom, puste staze, zlatom obasute,
Subotico, zbogom, slatka majko moja!

Ja polazim. „Kamo?“ Pitaju me ljudi.
„Zar ti nije žao lijepe baške grude?
Zar će druga zemlja da ti bolja bude?“
Šutim. Al' se moje razdirale grudi.

Bačko zlatno klasje odhrani me mlada
ko veselo ptiče što njivama pjeva,
bunjevačko nebo što munjama sijeva,
naviklo je sina da se uvijek nada.

Oprosti mi, zemljo, što sad moram poći,
oprosti mi, majko, gorke suze svoje.
Ali vjeruj, dok je žive duše moje,
s vijencem bijelih ruža slavno ću ti doći.

Zbogom, draga zemljo, o kolijevko moja,
zbogom, kućo stara, sretni, mili kute!
Zbogom, puste staze, zlatom obasute,
Subotico, zbogom, slatka majko moja!

(Iz zbirke "Daleko od zavičaja" 1944. str. 7)

RIJEČ

Treperi u grlu
golubica bijela...

Gdje će stati,
na koju granu,
da bude mati
stihu neispjevanu?

(Iz zbirke „Sjeverna jesen“ 1967., str. 9.)

TAMBURICA KAD ZAPLAČE...

Tamburica kad zaplače usred noći, mirne noći,
bunjevačko srce puca sve od bola i od tuge;
tiho škrinu pendžer mali, cura čeka da će doći
mili dragi izdaleka u jesenske noći duge.

Tamburica kad zaplače u osvit na Materice,
bunjevačko srce puca, stara majka sina čeka
i otvara širom vrata. Tužno cvile tanke žice:
Čekaj, majko, sina svoga, vratit će se izdaleka.

Čekala je majka sina, zaručnica zaručnika,
dok se nisu umorile dvije žene nesretnice.
Sin se nije povratio, curi nije došo dika,
sad zatvara majka vrata, cura svoje pendžerice.

Tamburica kad zaplače, plače svaka duša mlada.
Svi bi kola momačkoga i bećarca, krvi jače.
Popucaše tanke žice od žalosti i od jada...
Nema pjesme, nema kola. Muk... i srce samo plače.

(Iz zbirke „Daleko od zavičaja“ 1944. str. 20.)

KOME

Kome ću reći da me srce boli?
Kome u svijetu teških bolesnika?
Kome da rekнем da se za me moli
okružen od samih bezbožnika?

Kome da pružim prijateljski ruku?
Nikome neću reći što me boli.
Sa krvavim srcem u svetačkom muku
vratit ću se zemlji. Zemlja zna da voli.

(Iz zbirke „Tisuću i jedna noć“ 1946. str. 18.)

NA RASTANKU

Vlak se polako kreće. Ljudi se sklanjaju s perona.
U meni se stisnulo srce i misao svaka mi stala;
uzdasi ranjenih grudi jeknuli su ko sila zvona,
majka me zagrlila čvrsto i gorko je zaplakala.

I ja se otrgoh tada iz svetih majčinih ruku
nesvjesno, možda u hitnji da ih se nisam tako,
vlak je odmicao sve brže u jednom magičnom luku,
kad joj je posljednja kretnja nestala u smrtnom muku.

Još samo tornjeve vidim. Varoš je ostala za nama
ovita zelenim sagom i zlatnim đerdanom žita.
Sitne kućice bijele naliče na stada sita

što su u divnom redu polijegala pa mirno leže.
Suze mi polako teku. Još žalosno vidim majku,
a drage poznate ravni ko plave vizije bježe.

(Iz zborke „Daleko od zavičaja“ 1944. str. 8)

I KAO KOMETA

Svaki sobom nosi i nesreću svoju,
a sreća ga samo sporim kasom prati.
Polomljena koplja u krvavom boju
samo ćemo zalud u trn zavitlati.

U tom vječnom krugu naš se život vrti
kao i planeta na kojoj se živi.
Netko je kometa, satelit do smrti,
i ništa mu ne smeta da se sebi divi.

(Iz zbirke „U dolu jablan“ 1964., str. 14.)

PJESMA O KOSI

Koso moja, al' si laka
danas posli podne,
nije kosa nije svaka
za žitnice plodne.

U zamahu posrebrena
na suncu se sjajiš,
a u žito uronjena
malo se pritajiš.

Kad rukovet zlatnog žita
na zemlju povališ,
opet bljesneš ponosita
oštricom se hvališ.

A ja uzmem gladalicu
sav ponosan na te,
pa te mazim ko sestricu
i odbrajam sate.

(Iz zbirke „Tisuću i jedna noć“ 1946. str. 45.)

ÓD UMORA

Od umora kad se srušim,
stisnem pesti,
u tišini noćnoj pišem -
ispovijesti.

Kada klonem kao zvona,
u cvjetanju mojih snova
golubiji let stihova
zamiriše.

(Iz zbirke „Sjeverna jesen“ 1967., str. 7.)

ŽIVOT

Ja u sebi nosim sam nesreću svoju
tok tihog trenutka što u tamu tone,
srh srebrnih slutnja što tišinom zvone,
tragedijom težnje stečene u znoju.

Ja u sebi nosim sat studene smrti,
ruj rumene zore ko lepezu dana
što je srebrom rose u svitanje tkana
i svaki je pjesnik na plećima prti.

Težak mi je život, čemu da se jada
kad glas u daljinu ko u ponor pada.
Ustani, ne kloni, koračaj, koračaj!

Kroz patnje u život pođi i ojačaj!
Sve što tebe boli, to sve ljude boli,
a iskreno srce i mrzi i voli.

SONET O SUBOTICI

(Iz zbirke „Soneti“ 1953., str. 6.)

Jesenja kiša rominja,
Tuguju samotne grane,
noseći nove nam dane
ponoćna ura još tinja.

Pusto... Nikoga nema.
Usnuli uski sokaci.
Ko ranjeni leže junaci
napukli zidovi trijema.

Sa smrću ponoć se bori.
Krvave ruke se dižu,
sjene zlokobne gmižu.

Srušene čekaju kuće
svoje novo svanuće
u prvoj plamenoj zori.

(Iz Zbirke „Soneti“ 1953. str. 46)

TORANJ GRADSKE KUĆE
/ U Subotici/

Visoko se diže
iznad sviju zgrada,
u oblake siže
toranj našeg grada.

Pogled mu je vedar
na četiri strane,
ponosan i jedar
tu provodi dane.

Njega stranac vidi
ko svjetilju kulu,
Nikog se ne stidi.

Krasi ga visina
kad u noći sniva
Ovaj čuvar njiva.

II.

Kada zora svane
sa plavoga svoda
i sunašce grane,
ko mila sloboda,

on u sjaju stoji,
sjenu svoju baca
i kućice broji
bačkih Bunjevaca

A u sjeni kuće
stisnule se ljuće
jer bi htjele sunca.

Tamo do vrhunca
nije lako stići,
još se mora ići.

(Iz zbirke „Soneti“ 1953. str. 31-32.)

MOJA LIRA

Moja lira
kao krila
leti, leti
u vrt cvjetni.

Moja lira
želi mira,
moli ljude,
voli ljude.

Dok ih ima, mir ljudima!

(Iz zbirke „Cesta pod suncem“ 1983., str. 9.)

O C U
/Umro 2. II. 1951./

OČEVA ŽELJA

Dobri otac spava.
Uzglavlje mu meko
od zelenih trava
stavio je neko.

Slatke snove sniva,
na jastuku mira
spokojno počiva.
Još ga želja dira

da vidi dva sira,
dva zelena bora,
put plavih visina

kud se stići mora,
kako gordo stoje
ispod zvijezde svoje.

KADA PIJEM

Kada vino pijem
i noćima bdijem,
to iz mrtvih opet moj se otac budi.

(Iz zbirke „Soneti” 1953, str. 51.)

I naše se duše
na dnu čaše združe,
a za stolom samo mene vide ljudi.

On me vodi kući.
Kad ne mogu ući,
čeka dok mi žena ne otvori vrata.

Onda ode zbogom.
Kad ću i ja s tobom?
Bez glasa u tami izgubi se - Tata.

(Iz zbirke „u dolu jablan” 1964. str. 71.)

VRIJEME SADAŠNJE

Htio bih molitvu
lišća da shvatim
u svetom trenutku
smrti
kada žuti pokrov
po zemlji padne
u jednoj beskrajnoj
crti.

Samotna stabla
našeg života
ostaju gola,
globusom bijelim
oblaci briga:
raste korov bola.

(Iz zbirke „Žedan đeram“, 1968., str. 78.)

VJERUJEM

U sreću, u sutra,
u godine života;
vjerujem u vesela jutra
ko klupko kad se odmota.

Vjerujem u ono što raste,
u sreću proljeća i cvijeća;
vjerujem u nebo, u laste
i šapat lišća sa drveća.

I tako sanjam zanesen
deset godina i više.
i mene ponese jesen
vodama što teku tiše.

(Iz zbirke „Njive patnje“ 1968., str. 66.)

MOJA BAKA

Cijeloga je vijeka tuđe rublje prala
po šupama tuđim, uz puno korito,
samo da bi djeci koru kruha dala,
noseći u srcu ljubav skrovito.

Petoro je djece na noge podigla,
a našla je nešto i za unuče;
od sreće na svijetu već se odvikla,
nije znala za strah i zov u juče.

Prsti su joj bili od vode zgrčeni,
jabuke obrazi sjajni i rumeni,
ruj su pili dugo vedre zore rane.

JORGOVANE

Pod prozorom
moje mame
umorne su
mile grane
jorgovana.

Nema više
naše mame
da udiše
iste cvasti
jorgovana.

Rasti, rasti,
jorgovane,
kao nekad
pod prozorom
drage mame

i ukrasi nove dane,
jorgovane,
jorgovane.

(Iz zbirke „Đerdan“ 1979., str. 5.)

Kakva snaga! Čelik-žena, starica.
Od sve djece jača, nad svima je bdjela
ko majka i sestra, ko vidarica.

A danas je nema... Sobica i zdjela.

(Iz zbirke „Njiva patnje“, 1968., str. 50.)

SMRT MOJE BAKE

I baka je složila leveš
u stari naš dobri dolaf.

Ona nije bila scenograf,
fotograf,
koreograf truda
komediograf, luda
nije stvarala čuda
i neće u historiju ući.

Baka je moja pralja bila.
I svoje blažene ruke
u vrilu je vodu uranjala
što kortom drvenim žubori
u zori
ko rana.

Znala je za muke
pod bičom gospoje Sudbine
s crnim zalogajom kruva,
tvrđim i škrtim,
s bilim košuljama
i čistim ruvom kojem se radovala
kad ga je prala
i pod nebo prostirala
na štrangi razapetoj
od neba do pakla -
cakli se suza i muka.

Sada je sklopila dvi ruke,
dvi bulke
u bolu.

Očla je čak... na počinak.
Lak ti san, bako !

(Iz zbirke „Njiva patnja“ 1968., str. 48.)

U BRAZDI ROĐEN

U hladu pod krstinama
zemlji me je poklonila nana
mala brazda zlatna
mater slatka.

Od onda rosa po meni pada
i inje
i snjig
posipa brig mojih briga.

Tako je mater, Marija mala
sparnog litnjeg dana
s kukom u ruki,
s rukom na klasu
što daje krov -
tako je nana
rodila u muki
sinčića svog
Jašu.

U nadnici
na salašu.

PJESNIK

Samotan
u bolu
ko jablan
u dolu.

Ljubav
u srcu
daruje
suncu.

I tone
u crnicu.

O nadničari sveti!...

Moj oče
i nane mala,
slava vam...
i hvala !

(Iz zbirke „Njiva patnje“, str. 47.)

(Iz zbirke „Cesta pod suncem“ 1983., str. 51.)

STARICA

Slime iznad glave
i gredice stare;
pendžerice male
u miru sanjale.

Starinski ormari,
drvenice kvarne
i zidovi stari
miluju ormare.

A starica majka
stanarica sama;
tanjir, čaše, šajka -
blago njenih dana.

ZAKLETVA

(Iz zbirke „Đerdan“ 1979., str. 4.)

Domovino moja,
voljena morem,
jadranskim bolom
i zlatnom bojom
plemenita žita.

Nek je vječno živa
tvoja sveta njiva
i ljudi na njima
kao svijetla briga:
kruha svima, svima.

Domovino mila,
i loze i vina,
najdraža svima
snaga u brdima,
slava u ljudima,
vazda živa bila!

Domovino mila !

(Iz zbirke „Cesta pod suncem“ 1983., str. 48.)

MARIJA

Marija,
majka moja
pokojna.

Od inja
slika njena
vidom tinja.

Zgasle zjene
njene
zvijezda čeka.

Moja želja
čežnja njena.

Sluktim
zvonik glasni
iz djetinjstva.

Daleka jeka.

Marija,
majka moja pokojna.

(Iz zbirke „Đerdan“ 1979., str. 8.)

MAMA MOJA MARIJA /Umrta 11. IV. 1978./

MAMINA SOBA

Soba prazna,
soba sama,
kao kazna
polutama.

Zid do zida
hladna bista;
mrtva rida
soba čista.

Slika krotka.
Stara šara.
Bez života
dva ormara

(Iz zbirke „Đerdan“, 1979., str. 3.)

JAKOV KOPILOVIĆ je predstavnik starije generacije hrvatskih pjesnika u Bačkoj. Rodio se 9. srpnja 1918. god. u Subotici, gdje je završio osnovnu školu i niže razrede gimnazije. Zbog materijalnih prilika u obitelji, nije mogao nastaviti školovanje, nego je počeo raditi. Ipak nije prestao učiti i privatno je polagao više razrede gimnazije.

Zbog ratne okupacije, 1941. god. napustio je svoj zavičaj i otišao u Zagreb, proživljavajući teške dane oskudice. Uz rad počeo je studije na zagrebačkom Filozofskom fakultetu.

Poslije oslobođenja vratio se u Suboticu i predavao je u gimnaziji. Nastavio je studije naše književnosti i jezika. Poslije diplome 1954. god. u Zagrebu vratio se u Suboticu i vršio je razne dužnosti u prosvjeti i kulturi.

No, taj plodni rad je prekinut bolešću i 1971. god. J. Kopilović je otišao u mirovinu.

J. Kopilović je počeo pisati pjesme u ranoj mladosti i uključio se u subotički hrvatski književni krug koji se okupljao u Pučkoj kasini i u Subotičkoj matici. Prihvatili su ga naši vodeći ljudi (Blaško Rajić, Ivan Malagurski, Ive Prčić i dr.). U subotičkom časopisu „Klasje naših ravni“ (1938. br. 5. str. 8.) objavio je svoju prvu pjesmu „San“, a u kalendaru „Subotička Danica“ za 1939. (str. 112) objavio je pjesmu „Kod ovoga križa“.

Tokom proteklih 50 godina J. Kopilović je pisao pjesme i mnogo ih je objavio u raznim novinama i časopisima. Pored toga, od 1944. do 1983. god. objavio je 16 manjih ili većih knjiga pjesama. On je i sada aktivan u pjesničkom stvaranju i može se reći da nije uspio objaviti niti polovicu svojih pjesama.

Pjesme J. Kopilovića su veoma različite po formi i sadržaju. U njima je pjesnik izrazio ljubav prema svom rodnom gradu i dragoj ravnici koja je najljepša kad je pozlačena zrelim klasovima. On osjeća iskrenu ljubav prema salašarima koji su utonuli u brazde svojih njiva, doživljavajući propast svojih salaša „koji se ruše bez srca i duše“.

Možemo reći da je J. Kopilović pjesnik bačkog pejzaža, ali on u prirodnim pojavama vidi simboliku ljudskog života i trajnu patnju ljudi, pa prema njima osjeća sućut i ljubav.

O pjesmama J. Kopilovića objavljeno je nekoliko članaka u pojedinim časopisima ili kao pogovor u njegovim zbirkama. Posljednji takav članak je objavljen u „Zborniku predavanja Znanstvenog skupa u Subotici 12-14. VIII 1986.“ (Subotica, 1987. 150-154. str.).

